

การร้อยเรียง

ประโยค

การแสดงความคิดเพื่อสื่อสารกันนั้น บางโอกาส ผู้ส่งสารใช้ประโยคที่ผูกขึ้นให้รัดกุมและถูกต้องตามระเบียบของภาษาเพียงประโยคเดียวก็สื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น คำขวัญที่ว่า “ตัวตายดีกว่าชาติตาย” หลักการร้อยเรียงประโยค และวิธีวิเคราะห์การร้อยเรียงประโยคนักเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของประโยค ลำดับคำในประโยค ความยาวของประโยคและเจตนาของผู้ส่งสารในประโยค

ส่วนประกอบของประโยค

- ประโยคมีส่วนประกอบสำคัญ ๒ ส่วนคือ ภาคประธานและภาคแสดง เช่น ผู้หญิงชอบน้ำหอม

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ผู้หญิง	ชอบน้ำหอม

โดยปกติ ภาคประธานเป็นส่วนที่ผู้ส่งสารมักกล่าวถึงก่อน ส่วนภาคแสดงนั้นเป็นส่วนที่บอกว่าสิ่งที่กล่าวถึงนั้นทำอะไร อยู่ในสภาพใด หรือเป็นอะไร ผู้พูดอาจเพิ่มรายละเอียดเข้าไปในประโยคโดยเพิ่มคำบางคำ เช่น

- ผู้หญิงคนนั้นชอบน้ำหอมราคาแพง

หรืออาจเพิ่มประโยคเข้าไปทั้งประโยคทำให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น
เช่น

- ผู้หญิงที่อยู่ในห้องสีขาวชอบน้ำหอมที่มีราคาแพงจากต่างประเทศ

ประโยคที่เพิ่มขึ้นอาจสัมพันธ์กับประโยคเดิมโดยมีคำเชื่อม
และ ถ้า แต่ หรือ จึง ฯลฯ เช่น

- ผู้หญิงชอบน้ำหอม**ส่วน**ผู้ชายชอบโคโลญจน์

ประโยคบางคู่ ประธานและ/หรือ กรรมหรือกริยา หรือส่วนขยาย
ต่างกัน เช่น

ตัวอย่างที่ ๑. ก. เขาฟังเพลง**อย่างตั้งใจ**

ข. เขาฟังเพลง**ด้วยความตั้งใจ**

ตัวอย่างที่ ๑ ประโยค ก และ ข ต่างกันที่ส่วนขยาย

๒. ก. **หลักเกณฑ์**การให้คะแนนมีมาก

ข. การให้คะแนนมี**หลักเกณฑ์**มาก

ตัวอย่างที่ ๒ ประธานของประโยค ก กับประโยค ข ต่างกัน และ
ประโยค ก ไม่มีกรรม ประโยค ข มีกรรม

๓. ก. แม่**ชมเชย**เขามาก

ข. เขา**ได้รับการชมเชย**จากแม่มาก

ตัวอย่างที่ ๓ ประธาน กริยา กรรม ของประโยค ก กับประโยค ข ต่างกัน

ประโยคบางคู่ มีความซับซ้อนต่างกัน เช่น

๑. ก. เขาไม่ซื้อของถูก

ข. เขาไม่ซื้อของที่มีราคาถูก

๒. ก. เรื่องนี้ทุกคนรู้อยู่แล้ว

ข. เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว

ประโยค ก ในตัวอย่างที่ ๑ และสองมีคำจำกัดความหมาย คือ ถูก และ นี้ ส่วนประโยค ข ใน ตัวอย่างที่ ๑ และ ๒ มีประโยคช่วย จำกัดความหมายคือ ที่มีราคาถูก และที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว

ลำดับคำในประโยค

การเรียงลำดับคำในภาษาไทยมีความสำคัญมาก เพราะถ้าลำดับคำต่างกันความสัมพันธ์ของคำในประโยคอาจผิดไป ทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนไปได้ เช่น ฉันช่วยเธอ และ เธอช่วยฉัน ผู้ทำและผู้ถูกกระทำจะต่างกัน ประโยคบางประโยคที่เปลี่ยนลำดับคำแล้วมีความหมายเปลี่ยนไปน้อยมาก เช่น

- เขาเป็นญาติกับตุ้ม และ ตุ้มเป็นญาติกับเขา

บางประโยคอาจเปลี่ยนลำดับคำที่หลากหลายโดยที่ความหมายยังคงเดิม เช่น

- เขาน่าจะได้พบกับเธอที่บ้านคุณพ่อคุณอย่างช้าพรุ่งนี้
- เธอน่าจะได้พบกับเขาที่บ้านคุณพ่อคุณอย่างช้าพรุ่งนี้
- พรุ่งนี้ออย่างช้าเธอน่าจะได้พบกับเขาที่บ้านคุณพ่อคุณ

จะพบว่าทุกประโยคสื่อความหมายอย่างเดียวกันทำให้ทราบว่าผู้พบกันคือ เขากับเธอ สถานที่ที่พบคือ บ้านคุณพ่อคุณ และเวลาที่พบคือ พรุ่งนี้เป็นอย่างช้า

ความยาวของประโยค

ประโยคอาจมีความแตกต่างกันที่ความสั้นยาว ประโยคจะยาวออกไปได้เมื่อผู้พูดเพิ่มรายละเอียดให้มากขึ้น รายละเอียดที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ เวลาที่เกิดเหตุการณ์ ต้นเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ ฯลฯ

นอกจากนั้นอาจเพิ่มความยาวของประโยคโดยหาคำขยายคำนามหรือกริยาในประโยคก็ได้

เจตนาของผู้ส่งสาร

เราอาจแบ่งประโยคตามเจตนาของผู้ส่งสารที่แสดงในประโยค ๆ ด้เป็น ๓ ประเภทคือ

๑. **ประโยคแจ้งให้ทราบ** คือประโยคที่ผู้พูดบอกกล่าวหรือแจ้งเรื่องราวบางประการให้ผู้ฟังทราบ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประโยคบอกเล่า เช่น นักเรียนบางคนชอบร้องเพลง ถ้าประโยคแจ้งให้ทราบ มีเนื้อความปฏิเสธ ก็จะมีคำปฏิเสธ เช่น

ไม่ มิ หามิได้ อยู่ด้วยด้งประโยค นักเรียนบางคนไม่ชอบร้องเพลง

๒. **ประโยคถามให้ตอบ** คือ ประโยคที่ผู้พูดใช้ถาม
เรื่องราวบางประการเพื่อให้ผู้ฟังตอบสิ่งที่ผู้พูดอยากรู้ หรือเรียก
อีกอย่างว่าประโยคคำถาม ถ้าประโยคคำถามมีเนื้อความ
ปฏิเสธ ก็จะมีคำปฏิเสธอยู่ด้วย เช่น

ใคร**อยาก**ไปเที่ยวบ้าง

เนื้อความปฏิเสธ

ใคร**ไม่**อยากไปเที่ยวบ้าง

๓. ประโยคบอกให้ทำ คือ ประโยคที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟัง
กระทำอาการบางอย่างตามความต้องการของผู้พูด เรียกว่า
ประโยคบอกให้ทำ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประโยคคำสั่งหรือ
ขอร้อง ประธานของประโยคบอกให้ทำบางทีก็ไม่ปรากฏ
ประธาน ถ้าผู้พูดต้องการเน้นคำกริยา และท้ายประโยคบอกให้
ทำมักจะมีคำอนุภาค เช่น สิ นะ เถอะ

หลักทั่วไปในการร้อยเรียงประโยค

ประโยคที่ร้อยเรียงกันอยู่นั้น ทั้งเนื้อความและลักษณะของถ้อยคำในประโยคจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน เนื้อความในประโยคคือความคิดของผู้นำเสนอ จะต้องมึลำดับและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือที่เรียกเป็นศัพท์เฉพาะทางวิชาการว่ามีเอกภาพ ส่วนลักษณะถ้อยคำที่ทำให้ประโยคเกี่ยวข้องต่อเนื่องกันอาจเกิดจากวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การเชื่อม การแทน การละและ การซ้ำ

การเชื่อม

การเชื่อมประโยคให้ต่อเนื่องกัน อาจใช้คำเชื่อมหรือเรียกว่า คำสันธาน หรือใช้กลุ่มคำเชื่อม หรือที่เรียกว่า สันธาน วลี ประกอบด้วย ข้อต่าง ๆ ดังนี้

๑. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่า ประโยค หน้าและประโยคหลังมีเนื้อความ คล้อยตามกัน เช่น และ ทั้ง หนึ่ง อีกประการหนึ่ง อีกทั้ง รวมทั้ง ตัวอย่างเช่น

- ฉันตัดสินใจเรียนหนังสือและทำงานไปด้วย

๒. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่า
ประโยคหน้าและประโยคหลังมีเนื้อความขัดแย้งกัน เช่น
แต่ แต่ทว่า แม้ แม้แต่ แม้ว่า ตัวอย่างเช่น

- ตำรวจรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แต่ยังไม่มีความ
เพียงพอ

๓. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่า ประโยค
หน้าและประโยคหลังมีเนื้อความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง
เช่น หรือ หรือไม่ว่า ตัวอย่างเช่น

- เธอจะอยู่กับเขาหรือเธอจะไปกับฉัน

๔. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่าประโยคหน้าและประโยคหลังมีเนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น
จึง เลย จน จนกระทั่ง ตัวอย่างเช่น

- เขาทำงานอย่างหนักสุขภาพจึงทรุดโทรม

๕. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่าประโยคหน้าและประโยคหลังมีเนื้อความเกี่ยวข้องกันทางเวลา เช่น
แล้ว แล้วจึง และแล้ว ต่อจากนั้น ต่อมา ตัวอย่างเช่น

- เขามางานเลี้ยงในตอนเช้าต่อจากนั้นตอนบ่ายเขาก็
กลับบ้าน

๖. คำสันธานบางคำและสันธานวลีบางวลีแสดงว่าประโยค
หน้าและประโยคหลังมีเนื้อความเกี่ยวข้องกันในแง่ที่เป็น
เงื่อนไข เช่น ถ้า ถ้า...แล้ว แม้ว่า หากว่า เมื่อ...ก็ หาก...
ก็ ตัวอย่างเช่น

- ถ้าเรามีความขยันอย่างแท้จริงเราก็ไม่สอบตก

การชำ

หากประโยค ๒ ประโยค มีส่วนกล่าวถึงบุคคล สิ่ง
เหตุการณ์ การกระทำหรือสภาพเดียวกัน ประโยคทั้งสองมักจะ
มีคำหรือวลีที่หมายถึงบุคคล สิ่ง เหตุการณ์ การกระทำหรือ
สภาพนั้น ๆ ปราบกฏ ชำ ๆ การชำคำหรือวลีจึงแสดงความ
เกี่ยวข้องของประโยคได้ เช่น

- ฉันวางกระเป๋าที่บ่นไว้บนโต๊ะ ประเดี๋ยวเดียว
กระเป๋าก็หายไปแล้วบ่นยังอยู่

ประโยคหน้าและประโยคหลังกล่าวถึงสิ่งเดียวกันคือ
กระเป๋าก็บ่นจึงมีคำ กระเป๋าก็บ่นชำกัน

การละ

ในบางกรณีเมื่อประโยคหน้าและประโยคหลังมีส่วนกล่าวถึงบุคคล สิ่ง เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพเดียวกัน อาจไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำ เช่น

- คนขับรถกระโดดลงจากรถ คว้ากระเป๋าได้ รีบเดินเข้าบ้าน

ประโยคหน้าและประโยคต่อ ๆ ไป กล่าวถึงบุคคลเดียวกัน คือ **คนขับรถ** คำนาม **คนขับรถ** เป็นประธานในประโยคหลัง ด้วยแต่ละไว้

การแทน

ในกรณีที่ผู้พูดหรือผู้เขียนไม่ต้องการใช้วิธีซ้ำหรือวิธีละเมียด กล่าวถึงบุคคล สิ่ง เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพเดียวกัน ก็อาจใช้วิธีนำคำหรือวลีอื่นมาแทน การใช้คำหรือวลีอื่นมาแทนจึงแสดงความเกี่ยวเนื่องกันของประโยค เช่น

- ลูกชายของหญิงชรา จากบ้านไปนาน
แล้ว เขา อาจเสียชีวิตไปแล้วก็ได้

ประโยคหน้าและประโยคหลังกล่าวถึงบุคคลคนเดียวกัน คือ ลูกชายของหญิงชรา คำสรรพนาม เขา ในประโยคหลัง หมายถึง ลูกชายของหญิงชรา ที่กล่าวถึงในประโยคหน้า

คำสั่ง

คำสั่งชี้แจง : ให้นักเรียนทำใบงานเดี่ยว เรื่อง การร้อยเรียงประโยค โดยวิเคราะห์และเลือกวาง ส่วนประกอบของประโยคให้ถูกต้องและ เหมาะสมตามหลักการใช้ภาษาในประโยคและ โจทย์ที่ครูกำหนดให้